

วิธีวิจัยแบบผสม

Mixed Methodology

บรรยายโดย : รจนา จันทราสา

วิธีวิจัยแบบผสม Mixed Methodology

1. การถกเถียง(debate)ทางความคิดเกี่ยวกับ
กระบวนทัศน์(paradigm) การวิจัยด้าน
สังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์

4. จนกระทั่งได้เกิดบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งขึ้นมาที่ระยะ
ต่อมาเรียกว่า นักปฏิบัตินิยม(Pragmatists) ได้มีการ
จัดรวมทั้ง 2 กระบวนทัศน์เข้าด้วยกันเพื่อเป็น
ทางเลือกใหม่ในการวิจัย เรียกว่า ระเบียบวิธีแบบ
ผสม

วิวัฒนาการของการวิจัยแบบผสมวิธี

2. ระหว่างกลุ่มปฏิฐานนิยมหรือประจักษ์นิยม
(positivist) ที่นิยมระเบียบวิธีเชิงปริมาณ
(Quantitative methods)

3. กับกลุ่มโครงสร้างนิยมหรือปรากฏการณ์นิยม
(constructivist) ที่นิยมระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ
(Qualitative methods)

วิธีวิจัยแบบผสม Mixed Methodology

วิธีแบบผสม
จำแนกได้เป็น 3 ยุคใหญ่

1) ยุคระเบียบวิธีเดี่ยวหรือยุคนักวิจัยบริสุทธิ์

2) ยุคระเบียบวิธีผสม

3) ยุคการวิจัยรูปแบบผสมวิธี

ปฏิฐานนิยม **positivism**

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. วิธีการเชิงประจักษ์ด้วย

กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2. มีกระบวนการรวบรวมข้อมูล
ที่มาจากกลุ่มประชากรหรือกลุ่ม
ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของ

ประชากร

3. ข้อมูลที่รวบรวมได้เป็นข้อมูล
เชิงปริมาณที่ไม่มีระบบคุณค่า

ผูกติดอยู่

4. การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถใช้
ใช้ได้ทั้งสถิติบรรยายและสถิติ

อ้างอิง

ปรากฏการณ์นิยม

post positivism

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. เน้นการรวบรวมข้อมูลเชิง
ประจักษ์ที่เน้นประสบการณ์ของ
กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พฤติกรรม
การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส

2. ให้ความสำคัญกับความหมาย
ความรู้สึก ความคิด ความจำ
สภาพแวดล้อมทางสังคม

วัฒนธรรม บริบทต่าง ๆ

3. ข้อมูลที่ได้ไม่จำเป็นต้องเป็น
เชิงปริมาณเสมอไป แต่เป็น
ข้อมูลที่มีระบบคุณค่าผูกติดอยู่

ปฏิบัตินิยม **Pragmatism**

การวิจัยแบบผสมวิธี

นำเทคนิควิธีการวิจัยเชิง

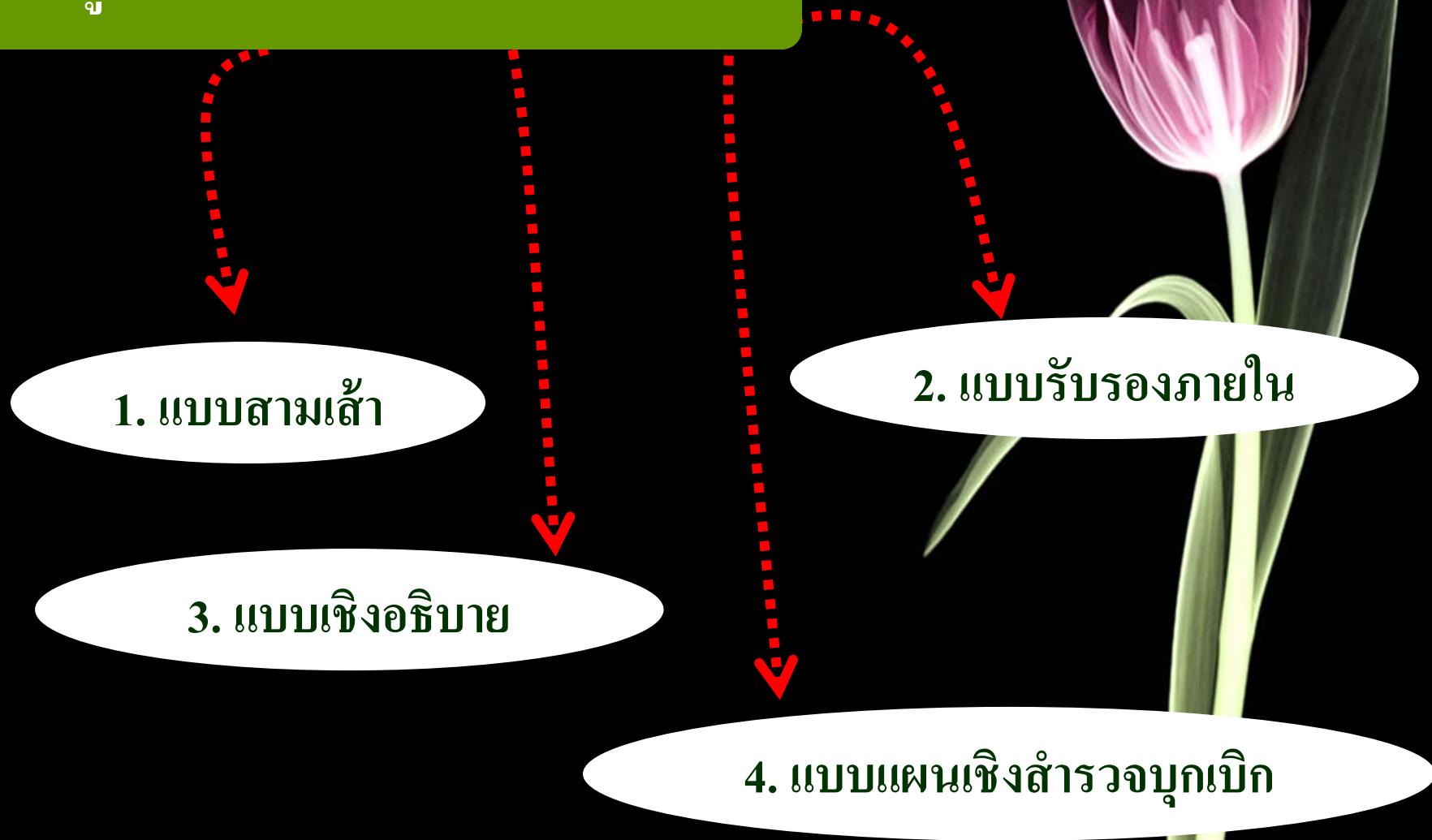
ปริมาณและเทคนิค

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมา

ผสมผสานในการทำวิจัย

เรื่องเดียวกัน

รูปแบบและการวิจัยแบบผสม

รูปแบบและการวิจัยแบบผสมแบบที่ 1.

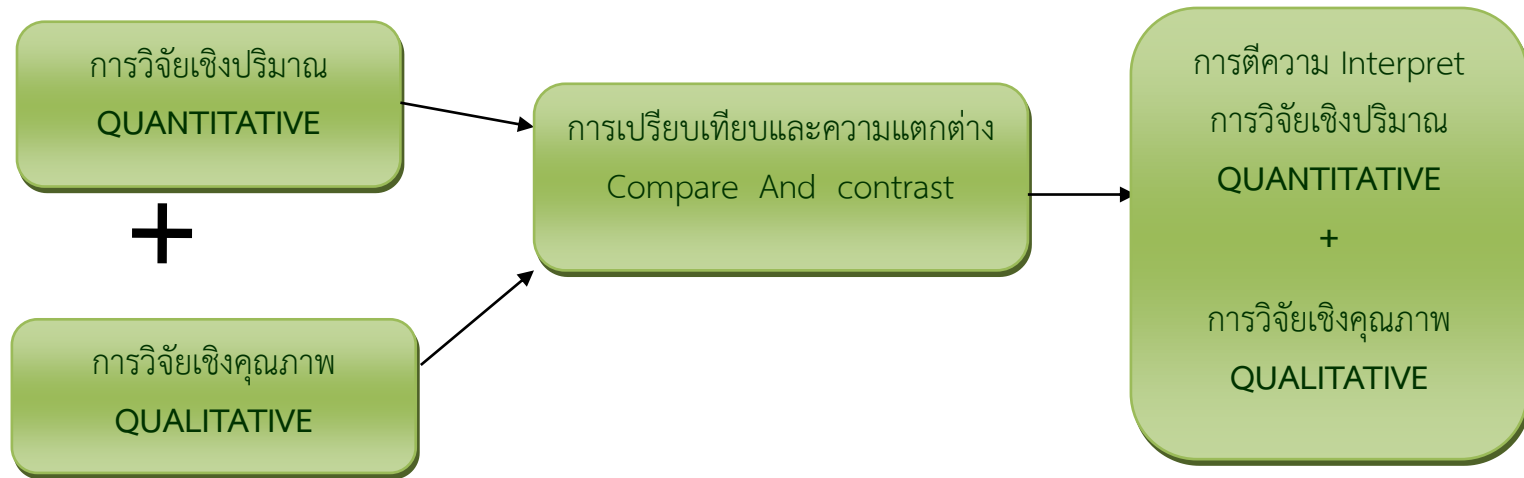
1. แบบสามเส้า

1. เพื่อศึกษาหาคำตอบให้กับปัญหาวิจัยเรื่องเดียวกัน โดยแยกกันดำเนินงาน และให้นำน้ำหนักความสำคัญของวิธีการวิจัยทั้งสองอย่างเท่าเทียมกัน ใช้ช่วงระยะเวลาดำเนินการวิจัยในระยะเดียว และดำเนินการวิจัยไปพร้อมๆกัน

2. ด้านปัญหาหรือคำถามการวิจัย มักจะมีลักษณะเอื้อให้ใช้เทคนิควิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ในประเด็นเดียวกัน

3. เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างแล้วสรุปตีความ ตอบปัญหาการวิจัยร่วมกันในลักษณะส่งเสริมเติมเต็มซึ่งกันและกัน

สรุปรูปแบบการวิจัย 1. แบบสามเ้า

เมื่อ QUANTITATIVE และ QUALITATIVE หมายถึง ให้นำน้ำหนักความสำคัญของวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อย่างเท่าเทียมกัน
เครื่องหมาย + หมายถึง ดำเนินการวิจัยไปพร้อมๆกัน

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 1. แบบสามเเล้า

ปัญหาการวิจัย สาเหตุที่ทำให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 จังหวัดพิษณุโลก ลาออกกลางคันและตกซ้ำชั้น เป็นเพราะเหตุใด

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาและจัดลำดับสาเหตุที่ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 จังหวัดพิษณุโลก ลาออกกลางคันและตกซ้ำชั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่

1.1.1 ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 จังหวัดพิษณุโลก ปี การศึกษา 2553 ที่มีเด็กนักเรียนลาออก และ/หรือตกซ้ำชั้นจำนวน 250 คน*

1.1.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จังหวัดพิษณุโลก ปี การศึกษา 2553 ที่ลาออก และ/หรือตกซ้ำชั้น จำนวน 420 คน*

1.1.3 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ลาออก และ/หรือตกซ้ำชั้นโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 จังหวัดพิษณุโลก ปี การศึกษา 2553 จำนวน 420 คน*

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 1. แบบสามเ้า

1.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น ก. กลุ่มตัวอย่างของวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่

1. ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จังหวัดพิษณุโลก ปี การศึกษา 2553 ที่มีเด็กนักเรียนลาออก และ/หรือตกซ้ำชั้น จำนวน 120 คน*
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขต1 จังหวัดพิษณุโลก ปี การศึกษา 2553 ที่ ลาออก และ/ หรือตกซ้ำชั้น จำนวน 250 คน*
3. ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ลาออก และ / หรือตกซ้ำชั้น ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 จังหวัดพิษณุโลก ปี การศึกษา 2553 จำนวน 200 คน*

กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งมีขั้นตอนการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สำรวจโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6ที่มีเด็กนักเรียนลาออกกลางคันและ/หรือตกซ้ำชั้น
2. จากการสำรวจโรงเรียนจะทำให้พบว่า มีจำนวนโรงเรียน 250โรงเรียน และก็จะทำให้ได้ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่6 ของโรงเรียนดังกล่าว รวมทั้งสิ้น 250คน
3. จากครูจำนวน 250 คน จึงกำหนดขนาดตัวอย่าง สมมุติว่าใช้ขนาดตัวอย่าง 120 คน หลังจากนั้นกำหนดหมายเลขให้กับครู ทั้ง 250 คน แล้วจึงสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากแบบไม่ใส่กลับได้ครูทั้งสิ้น 120 คน ซึ่งมาจากโรงเรียนต่างกัน
4. เมื่อได้จำนวนครู120 คน ก็จะทำให้ได้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6ที่ลาออก และ/หรือตกซ้ำชั้น จากชั้นเรียนที่ครูคนนั้นๆ เป็นครูประจำชั้น จำนวนทั้งสิ้น200 คน
5. เมื่อได้นักเรียน 200 คน ก็ใช้ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วย ซึ่งจะได้ 200คนเช่นกัน

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 1. แบบสามเ้า

ข. กลุ่มตัวอย่างของวิธีการเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้

1. จากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 120 คนข้างต้น เลือกมาจำนวน 10 คน ซึ่งครูทั้ง 10 คนนี้ เลือกโดยใช้เกณฑ์ให้เป็นครูที่ได้มาจากโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด คือโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก และเป็นครูประจำชั้นในโรงเรียนนั้นๆ ไม่ต่ำกว่า 1 ปี
2. นักเรียนเลือกมาจำนวน 20 คน โดยพิจารณาเลือกจากนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนต่างขนาดกัน และผู้ปกครองมีฐานะเศรษฐกิจต่างกัน
3. ผู้ปกครอง ใช้ผู้ปกครอง 20 คน ของนักเรียนที่เลือกมาในข้อ 2

2. เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล

ก. วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสำรวจและแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว

และสาเหตุที่คาดว่าทำให้นักเรียนลาออกและ/หรือตกชั้น เครื่องมือแบ่งเป็น 3 ฉบับ คือ สำหรับครู

นักเรียน และผู้ปกครอง ทั้งนี้ประเด็นข้อคำถาม (Item) ในแบบสอบถาม ใช้ประเด็นที่สอดคล้องกับคุณลักษณะกลุ่มผู้ตอบที่สามารถตอบได้

ข. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กรณีผู้ปกครอง ใช้วิธีการเยี่ยมบ้านผู้ปกครองและสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยประเด็นที่สัมภาษณ์จะเป็นประเด็นกว้างๆ เกี่ยวกับสาเหตุที่ผู้ปกครองคิดว่านักเรียนที่เป็นบุตรหลานของคนลาออกหรือตกชั้น สำหรับนักเรียนใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก เป็นรายบุคคลเกี่ยวกับสาเหตุหรือความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนลาออกและ/หรือตกชั้นว่าเป็นเพราะเหตุใด กรณีครูประจำชั้นก็ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และใช้ประเด็นเดียวกันกับการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 1. แบบสามเเล้า

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

- ก. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติที่สอดคล้องกับลักษณะข้อมูล ได้แก่ $\bar{X}$, SD., %
- ข. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์สรุปอุปนัยและการวิเคราะห์ส่วนประกอบ

4. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแบบควบคู่ไปด้วยกันโดยยึดประเด็นหรือสาเหตุการลาออก และ/หรือ การตกชั้น ที่ได้เป็นหลักในการสรุปตีความร่วมกัน

รูปแบบและการวิจัยแบบผสมแบบที่ 2

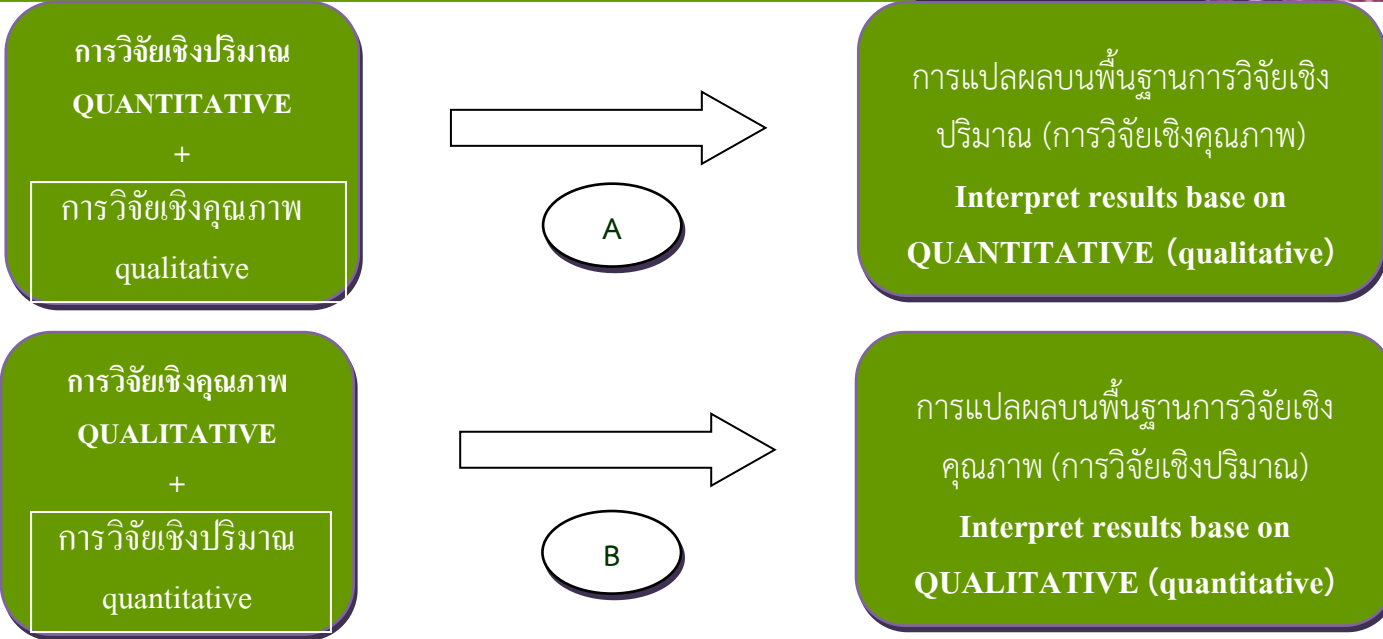
1. เป็นแบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสานที่มีลักษณะทั้งเป็นการศึกษาระยะเดียวและสองระยะต่อเนื่องกัน จะมีการจัดให้วิธีการวิจัยแบบใดแบบหนึ่งเป็นวิธีการหลัก และอีกวิธีการวิจัยหนึ่งเป็นวิธีการรองนั้น คือ ให้นำน้ำหนักความสำคัญไม่เท่าเทียมกัน

2. แบบรองรับภายใน

2. ศึกษาหาคำตอบในปัญหาวิจัยเดียวกันแต่ประเด็นที่ศึกษา มิใช่ประเด็นเดียวกันนั้นคือประเด็นต่างกัน ใช้วิธีการต่างกัน

3. รูปแบบนี้ แตกต่างจากแบบแผนสามเสา ตรงที่การให้นำน้ำหนักความสำคัญของวิธีการและประเด็นที่ใช้ศึกษา อนึ่งการจะใช้วิธีการวิจัยแบบใดเป็นวิธีการหลักหรือวิธีการรองนั้นขึ้นอยู่กับ วัตถุประสงค์การวิจัย เป็นสำคัญ

สรุปรูปแบบการวิจัย 2. แบบรองรับภายใน

การวิจัยเชิงปริมาณ QUANTITATIVE + การวิจัยเชิงคุณภาพ qualitative หมายถึง วิธีการเชิงปริมาณเป็นวิธีการหลัก วิธีการเชิงคุณภาพเป็นวิธีการรอง

การวิจัยเชิงคุณภาพ QUALITATIVE + การวิจัยเชิงปริมาณ quantitative หมายถึง วิธีการเชิงคุณภาพเป็นวิธีการหลักวิธีการเชิงปริมาณเป็นวิธีการรอง

แบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสานแบบรองรับภายในยังแบ่งเป็น 4 แบบแผนย่อย

1. แบบแผนรองรับภายในรูปแบบการทดลองระยะเดียว วิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก
2. แบบแผนรองรับภายในรูปแบบการทดลองสองระยะ วิธีการเชิงคุณภาพเป็นหลัก
3. แบบแผนรองรับภายในรูปแบบการทดลองสองระยะวิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก และ
4. แบบแผนรองรับภายในรูปแบบสหสัมพันธ์

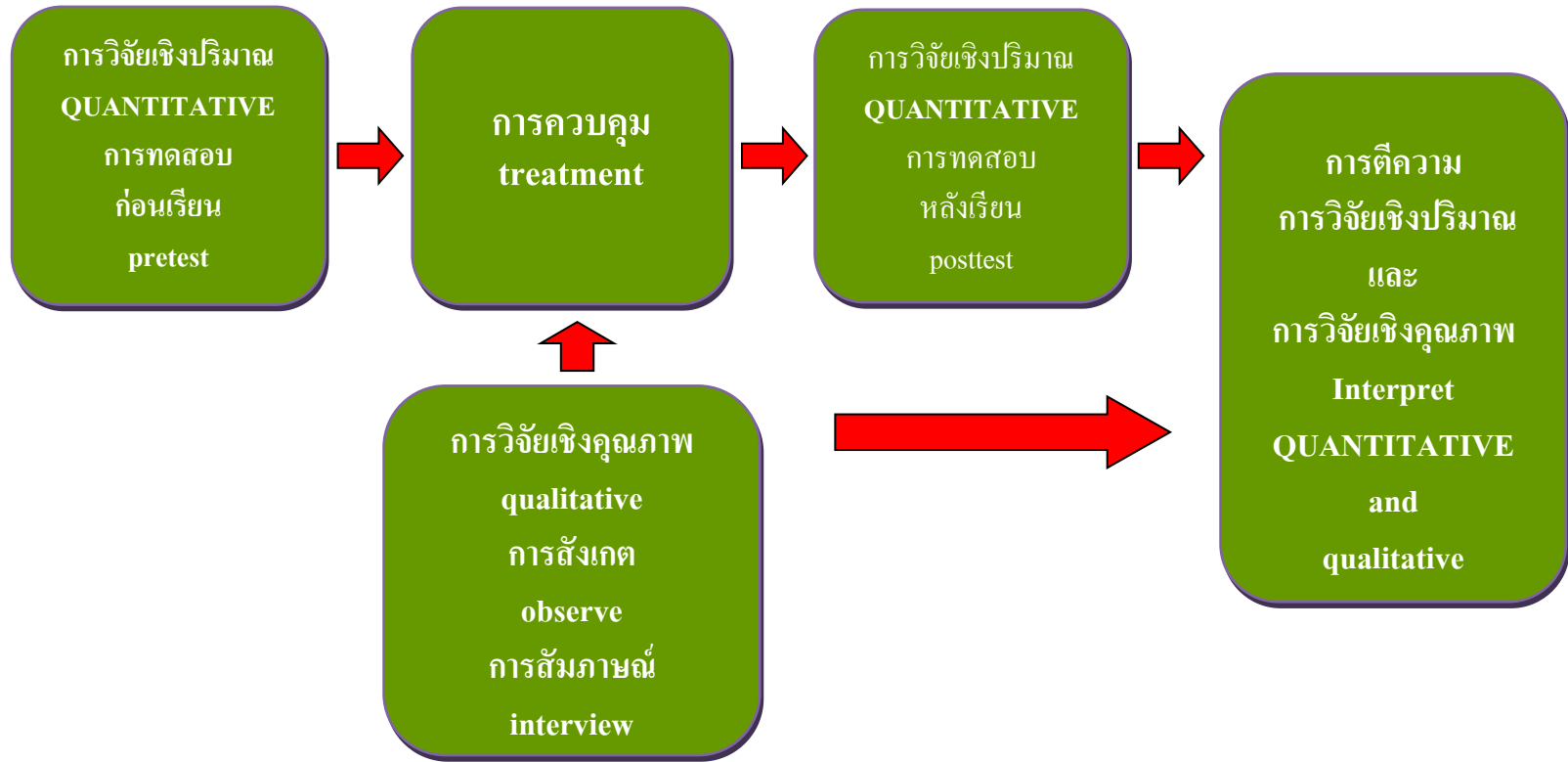
ทั้ง 4 แบบแผนย่อยก็มีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ศึกษาหาคำตอบให้กับปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนมีขั้นตอนการทำงานที่แตกต่างกัน

ตัวอย่าง เลือกรูปแบบที่ 1. การทดลองระยะเดียว วิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก

ปัญหาการวิจัย : วิธีสอนโดยใช้สื่อทางการเรียนที่พัฒนาขึ้น จะทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทยอย่างไร

- วัตถุประสงค์การวิจัย :
- 1) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้สื่อทางการเรียน
  - 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนขณะใช้สื่อการเรียนแบบ

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 2. แบบรองรับภายใน

แสดงแผนการวิจัยการทดลองระยะเดียว วิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 2. แบบรองรับภายใน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้เข้ารับการทดลอง (subjects or participants)

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (มี 1 ห้องเรียน) ของโรงเรียนบ้านหนองห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2553 จำนวน 35 คน ซึ่งเลือกมาแบบเจาะจง

2. เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล

2.1 เครื่องมือวิจัย ได้แก่ สิ่งที่พัฒนาขึ้น

2.2 เครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ครูพัฒนาขึ้น

2.3 เครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล และประเด็นการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนจากสื่อ

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 2. แบบรองรับภายใน

แสดงแผนการวิจัยการทดลองระยะเดียว วิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก

3. ขั้นตอนการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยทดสอบกับนักเรียนผู้เข้ารับการทดลองก่อนทดลองใช้สื่อ
- 3.2 เริ่มนำสื่อการเรียนมาทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มดังกล่าว โดยใช้ตามแผนการเรียนที่กำหนดไว้
- 3.3 ในขณะที่ทดลองใช้สื่อการเรียนก็สังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งเลือกนักเรียน เพื่อสัมภาษณ์เป็นกลุ่มๆละประมาณ 5-8 คน เกี่ยวกับความรู้ความคิดเห็นที่มีต่อสื่อการเรียน โดยเลือกสัมภาษณ์เป็นระยะๆ ที่ละกลุ่ม (ประมาณ 7 กลุ่ม) จนครบทั้ง 35 คน
- 3.4 เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้สื่อ นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิมสอบนักเรียนกลุ่มเดิมอีกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ X , SD . และสถิติอ้างอิงสำหรับทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อน-หลังเรียน คือการทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test dependent)
- 4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์สรุปอุปนัยและการเปรียบเทียบเหตุการณ์

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

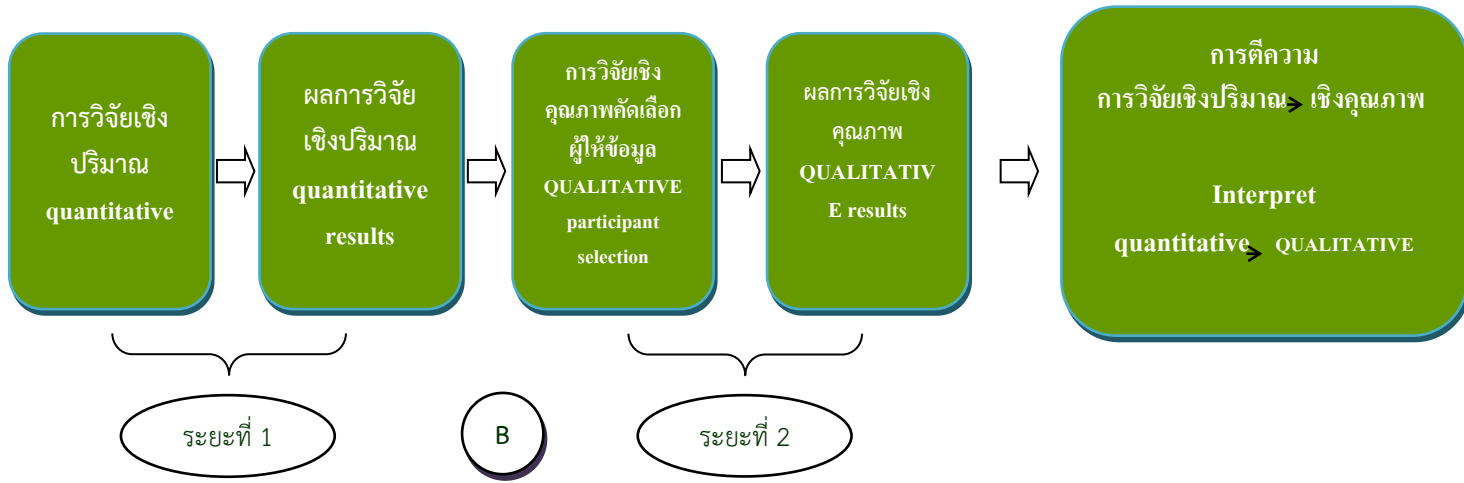
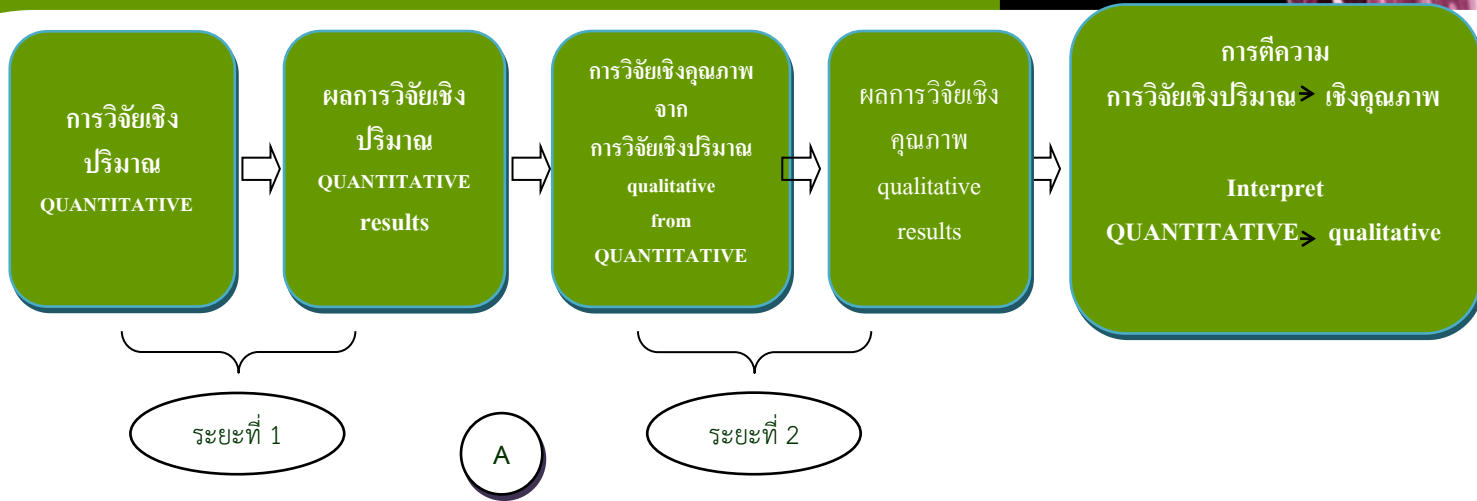
นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมาเสริมให้เห็นภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนขณะใช้สื่อการเรียน

รูปแบบและการวิจัยแบบผสมแบบที่ 3

1. เป็นแบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสานที่มีลักษณะการดำเนินงานวิจัยสองระยะ โดยเริ่มต้นการวิจัยด้วยวิธีการเชิงปริมาณก่อนเสมอ แล้วใช้ผลการวิจัยที่ได้เพื่อพิจารณาคัดเลือกประเด็นปัญหาและผู้ให้ข้อมูล

3. แบบแผนเชิงอธิบาย

สรุปรูปแบบการวิจัย 3. . แบบแผนเชิงอธิบาย

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 3. . แบบแผนเชิงอธิบาย

รูปแบบคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย

ปัญหาการวิจัย ปัจจัยหรือตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู และเพราะเหตุใดปัจจัยหรือตัวแปรนั้นจึงส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ กับประสิทธิภาพการสอนของครู
2. เพื่อศึกษาและสร้างแนวคิดอธิบายถึงปัจจัยหรือตัวแปรใดๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู

วิธีดำเนินการวิจัย ระยะที่ 1 : วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 พิษณุโลก ปี การศึกษา 2553 จำนวน 1,800 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 พิษณุโลก ปี การศึกษา 2553 จำนวน 850 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย โดยใช้ตารางเลขสุ่ม

2. เครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและมาตรฐานค่าปัจจัย หรือตัวแปรพยากรณ์ต่างๆและตัวแปรเกณฑ์ (ประสิทธิภาพการสอน)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ X ,SD. ,rxy และ MRA (Multiple Regression Analysis)

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 3. . แบบแผนเชิงอธิบาย

รูปแบบคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย

ระยะที่ 2 : วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลหรือผู้เข้าร่วมการวิจัย เลือกเจาะจงครูที่มีฐานะเศรษฐกิจดี และครูที่มีภาวะหนี้สินมากอย่างละ 4 คน เพื่อเป็นพหุกรณีศึกษา (Multi-case studies)
2. วิธีการเก็บข้อมูล ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ระดับลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน การปฏิบัติหน้าที่ครู แรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจในการทำงาน ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์แยกส่วนประกอบและการวิเคราะห์สรุปอุปนัย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณก่อน แล้วใช้ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพอธิบายถึงบริบทและเงื่อนไขต่างๆ ของฐานะเศรษฐกิจและภาวะหนี้สินของครู ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอน

รูปแบบและการวิจัยแบบผสมแบบที่ 4

1. เป็นแบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสาน ที่มีลักษณะการดำเนินงานวิจัยเป็นสองระยะ

2. เริ่มต้นด้วยการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพก่อนเสมอ และนำหนักความสำคัญของวิธีการวิจัยทั้งสองวิธีไม่เท่าเทียมกัน

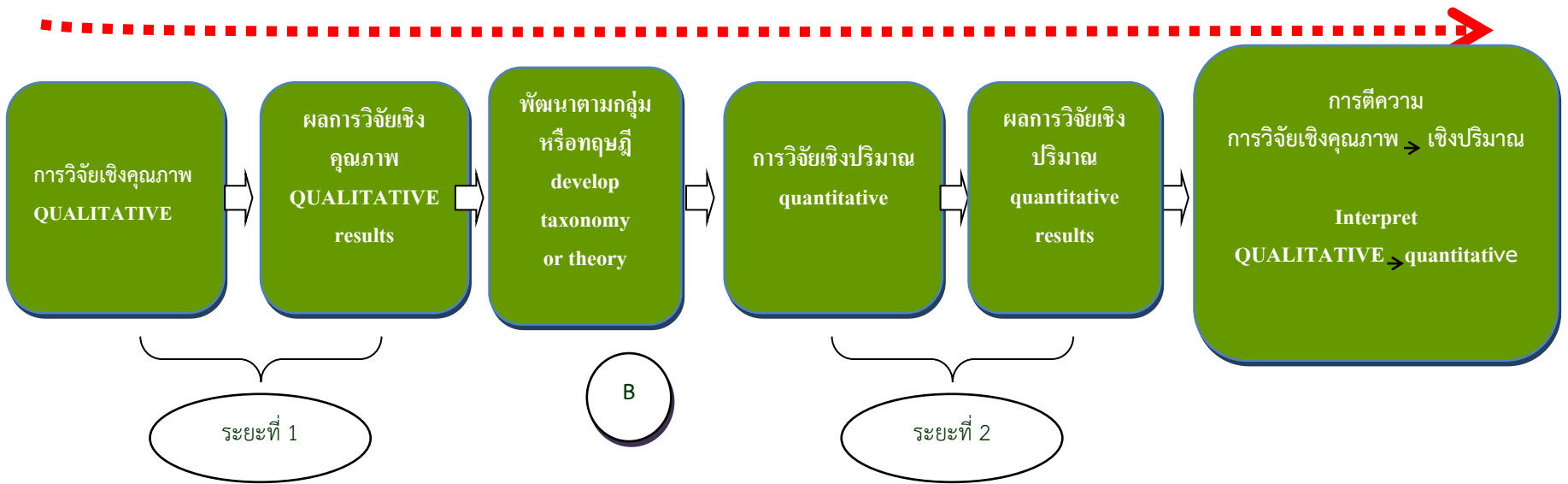
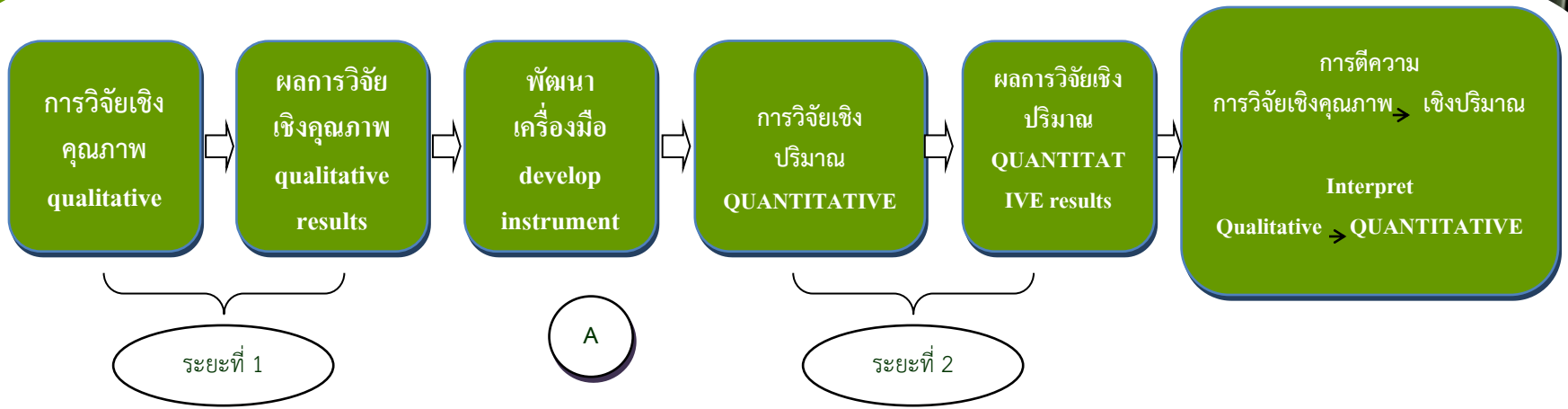
3. นิยมใช้สำหรับการค้นหาตัวแปรใหม่ๆ

4. เพื่อสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรตลอดจนใช้สำหรับพัฒนาระบบ แนวคิด ทฤษฎีใหม่ๆ

4. แบบแผนเชิงสำรวจบุกเบิก

สรุปรูปแบบการวิจัย 4. . แบบแผนเชิงสำรวจบุกเบิก

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 4. . แบบแผนเชิงสำรวจบุกเบิก

ปัญหาการวิจัย รับรู้ตนเองของกลุ่มวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์เชิงเสน่ห์หากับเพื่อนต่างเพศมีลักษณะอย่างไร และมีปัจจัยใดส่งผลต่อการรับรู้ตนเองของกลุ่มวัยรุ่นในความสัมพันธ์เชิงเสน่ห์หากับเพื่อนต่างเพศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการรับรู้ตนเองของกลุ่มวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์เชิงเสน่ห์หากับเพื่อนต่างเพศ

2. เพื่อศึกษาและค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ตนเองของกลุ่ม

วัยรุ่นในความสัมพันธ์เชิงเสน่ห์หากับเพื่อนต่างเพศ

วิธีดำเนินการวิจัย ระยะที่ 1 : วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลหรือผู้เข้าร่วมการวิจัย ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีตามแบบทั่วไป (Typical case) โดยให้มีกลุ่มวัยรุ่นทั้งเพศชายและเพศหญิง และเป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น (อายุประมาณ 13-15 ปี) วัยรุ่นตอนกลาง(อายุประมาณ 16-18 ปี) และวัยรุ่นตอนปลาย (อายุประมาณ 19-21 ปี) กลุ่มละ 6 คน (แต่ละกลุ่มเป็นเพศหญิงและชาย อย่างละ 3 คน) รวมจำนวนทั้งสิ้น 18 คน ซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่สมัครใจให้ข้อมูล

2. วิธีการเก็บข้อมูล ใช้การสนทนากลุ่ม โดยกำหนดประเด็นให้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองที่มีความสัมพันธ์เชิงเสน่ห์หากับเพื่อนต่างเพศ และปัจจัยที่มีต่อการรับรู้ตนเองในด้านนี้ การสนทนากลุ่มจัดให้สนทนาทีละกลุ่มตามช่วงอายุ รวมจัดสนทนากลุ่ม 3 ครั้ง (หรือ 3 กลุ่ม)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย ตัวแปรหรือปัจจัยต่างๆเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองที่มีความสัมพันธ์เชิงเสน่ห์หากับเพื่อนต่างเพศของกลุ่มวัยรุ่น

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 4. . แบบแผนเชิงสำรวจบุกเบิก

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอผลโดยชี้ให้เห็นตัวแปรหรือปัจจัยต่างๆเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองของกลุ่มวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับเพื่อนต่างเพศ พร้อมทั้งอธิบายลักษณะหรือบริบทที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรหรือปัจจัยนั้น

ระยะที่ 2 : วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนและนิสิต นักศึกษา ที่เรียนหรือศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 – ระดับชั้นปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการมัธยมศึกษาเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง และในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน เขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ในปี การศึกษา 2553 รวมจำนวนทั้งสิ้น 70,000 คน โดยจำแนกเป็นดังนี้

1.1.1 นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 46,000 คน

1.1.2 นักศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 – 2 ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจำนวน 24,000 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 2,300 คนได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น คัดเป็นสัดส่วน โดยใช้ระดับชั้นเรียนเป็นเกณฑ์การแบ่งชั้น ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำแนกได้ดังนี้

1.2.1 นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 – ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,500 คน

1.2.2 นักศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจำนวน 800 คน

ตัวอย่างรูปแบบการวิจัย 4. . แบบแผนเชิงสำรวจบุกเบิก

- เครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบวัดตัวแปรต่างๆที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ตัวแปรที่ได้นั้น จะนำมานิยามให้ความหมายในเชิงปฏิบัติการและสร้างแบบวัดตามนิยามดังกล่าว
- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลตามตัวแปรที่คัดเลือกมา โดยนำแบบวัดตัวแปรไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ โดยผู้วิจัยหรือทีมงานดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
- การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานและสถิติอ้างอิง ได้แก่ X ,SD. ,% และการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis)

การนำเสนอผลการวิจัย

นำเสนอผลการวิจัย โดยเน้นผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (ค้นหาปัจจัย) แล้วอธิบายเสริมเพิ่มเติมผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ข้อดีของวิธีวิจัยแบบผสม

1. ทำให้ได้คำตอบหรือสามารถที่จะตอบคำถามของการวิจัยหรือประเมินที่วิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพไม่สามารถตอบได้อย่างครอบคลุม
2. ทำให้ได้คำตอบที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่ศึกษาอย่างกว้างขวางและลุ่มลึก
3. ทำให้นักวิจัยหรือนักประเมินมีโลกทัศน์ทางวิชาการกว้างขวางสอดคล้องกับความเป็นจริงของศาสตร์ทางสังคมหรือการศึกษามากกว่าการที่ยึดมั่นถึมมั่นเพียงโลกทัศน์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพียงอย่างเดียว
4. ช่วยให้นักวิจัยหรือนักประเมินตั้งคำถามและวัตถุประสงค์ของการศึกษาหาคำตอบได้อย่างหลากหลายและยังสามารถใช้เทคนิควิธีการอย่างหลากหลาย ในการหาคำตอบให้กับคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยข้อนั้น ๆ อีกด้วย

ข้อจำกัดของวิธีวิจัยแบบผสม

1. ยากในการดำเนินงานวิจัยโดยเฉพาะนักวิจัยที่ถูกฝึกฝนมาในกระแสนี้เดียว
2. สิ้นเปลืองทรัพยากรในการดำเนินงานมากไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาและงบประมาณในการวิจัย
3. การเขียนรายงานไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ว่าควรจะเขียนอย่างไร
4. ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบขัดแย้งกันทำให้ยากแก่การนำไปใช้และสร้างความเข้าใจต่อผู้อ่าน

หน่วยพื้นที่ศึกษาของวิธีวิจัยแบบผสม

1. ขนาดของหน่วย(Scale) จะเป็นระดับประเทศก็ได้ หรือจะเป็นชุมชนก็ได้ เช่น อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน แต่ต้องมีจำนวนกลุ่ม (Cluster) เช่น ในกรณีที่เป็นหมู่บ้านต้อง 30 หมู่บ้านขึ้นไป หรือ อีกนัยหนึ่งต้องมีอย่างน้อย 30 บริบท ตัวเลข นี้มาจากจำนวนตัวอย่างขั้นต่ำของการตรวจสอบด้วย t-test

2. หากเป็นโรงเรียนต้อง 30 โรงเรียน แต่ถ้าเป็นโรงเรียนเดียวกันและเชื่อว่าบริบทของแต่ละห้องต้องแตกต่างกัน อาจเป็น 30 ห้องเรียนก็ได้ แต่เช่นนี้ยังไม่มีใครทำ

3. ในการค้นหาปรากฏการณ์หรือหลักฐานที่ซ่อนเร้น ที่เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพต้องลงไปค้นหาในหมู่บ้าน หรือ สังคม ที่มีปรากฏการณ์จริงที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณนั้นๆ

เหตุผลของการรวมกัน

ประสงค์ที่จะทำให้ได้คำตอบที่ชัดเจนที่สุดในประเด็นคำถามวิจัยที่ยังคลุมเครือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลที่เกิดจากการตรวจสอบในเชิงปริมาณที่ค้นพบว่าบริบทของสังคมบางอย่างมีผลต่อพฤติกรรมที่สนใจศึกษา ซึ่งเป็นตัวแปรตาม แต่ไม่สามารถหาเหตุผลที่ดีที่สุดมาอธิบายได้ จึงต้องเน้นค้นหาด้วยเชิงคุณภาพที่ต้องลงลึกให้ถึงแหล่งที่มาของคำตอบ ณ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิโดยตรง (Primary data source) ด้วยวิธีการภายใต้การค้นหาคำตอบที่เป็นความจริงจากผู้รู้จริง จากปรากฏการณ์จริงที่มาจากแหล่งรากเง้า ต้นเรื่อง หรือ ต้นน้ำนั้นจริงๆ

เป้าหมายที่ต้องรวมกัน

เพราะต้องการทำให้ได้ผลการวิจัยที่ดีขึ้น มีความเชื่อถือมากที่สุด สอดคล้องและทันสมัยกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมากที่สุด มักใช้เชิงปริมาณ (Quantitative research) เป็นตัวตั้ง หรือ เริ่มต้นในการศึกษาและค้นคว้าก่อน แล้วตามเสริมด้วยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ดังนั้นการผสม ไม่มีเท่ากัน ส่วนมากการวิจัยในเชิงปริมาณจะ หนา ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ ตามด้วยเชิงคุณภาพอีกประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ เป็นการ รวมคล้ายถาดสลัดที่มีเนื้อความสนับสนุนผลการวิจัยที่ได้จากเชิงปริมาณในประเด็นที่ ต้องการเน้นให้เห็นแจ่มชัดมากขึ้น

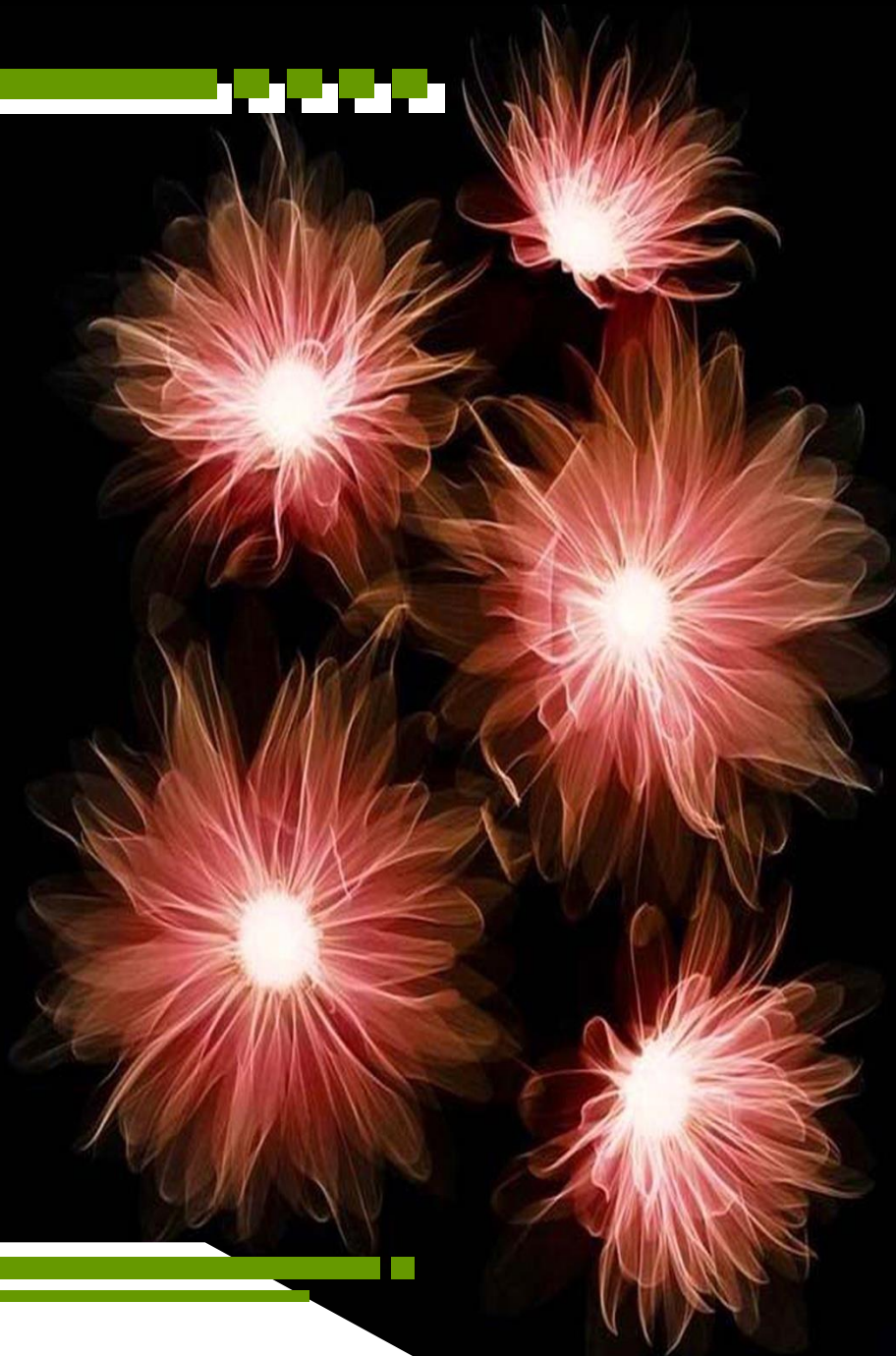
เหตุใดต้องใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี คำตอบที่เป็นเหตุผลหลักของทุกสำนัก และทุกคนที่ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี (Mixed Methods) คือ เป็นการแก้จุดอ่อนของ แต่ละวิธีด้วยการเสริมจุดแข็ง โดยมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

สรุปวิธีวิจัยแบบผสม

ประเด็นการโต้แย้งทางวิชาการที่ว่าวิธีการเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพวิธีการใดมีความถูกต้องเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการแสวงหาความรู้ความจริงมากกว่ากัน ได้ค้นพบคำตอบแล้วว่าไม่มีประโยชน์อะไรที่จะทำสงครามทางความคิดอีกต่อไป เพราะการยึดติดอยู่กับวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงแบบใดแบบหนึ่งมากเกินไป เป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งที่คอยจำกัดความคิดของนักวิจัยให้วนเวียนอยู่กับกรอบแนวคิดและแบบแผนปฏิบัติ เดิม ๆ ไม่สามารถเข้าถึงประเด็นปัญหาของการวิจัยได้ด้วยมุมมองใหม่ๆ

การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นรูปแบบการวิจัยที่เกิดขึ้นมา เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้นักวิจัยได้เลือกใช้ ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าถึงความเป็นจริงได้อย่างครอบคลุม และลึกยิ่งขึ้น ลดจุดอ่อนและเพิ่มจุดแข็งให้งานวิจัยสามารถเลือกออกแบบได้ตามความเหมาะสมของงานวิจัย ซึ่งปัจจุบันทั้งนักวิจัยเชิงปริมาณและนักวิจัยเชิงคุณภาพ ต่างก็หันมาใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธีมากขึ้น สิ่งสำคัญที่นักวิจัยต้องตระหนักมากที่สุดคือความรอบคอบและระมัดระวังในการใช้วิธีการต่างๆ ให้ถูกต้องตามที่ควรจะเป็น ควรศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดและเข้าถึง เพื่อส่งผลให้งานวิจัยที่ได้มีคุณภาพเป็นที่น่าเชื่อถือ

Thank you

บรรยายโดย : รจนา จันทราสา